

123 ปี

“พ่อครูหลวงแมคกิลวารี”

กับการสร้างผู้นำคริสเตียนคนเมือง

เมื่อ ค.ศ. 1883 ศาสนาจารย์แคเนียลแมคกิลวารี หรือที่คริสเตียนทางภาคเหนือเรียกขานท่านว่า “พ่อครูหลวง” มิชชันนารีของคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน ได้ริเริ่มงานอย่างหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญ ต่ออนาคตของคริสตจักรไทยอย่างมาก นั่นคือ การจัดทำโครงการฝึกอบรมทางศาสนศาสตร์เพื่อเตรียม ผู้นำคริสเตียนคนเมืองให้เป็นกำลังในการปฏิบัติพันธกิจการประกาศและผู้นำในคริสตจักร จากบันทึก ในหนังสือเชิงอัตชีวประวัติของท่านเรื่อง “A HALF CENTURY AMONG THE SIAMESE AND THE LAO” (1912) กล่าวว่า เมื่อมีการจัดตั้งเพรสไบทีเรียลลาวซึ่งเป็นองค์กรปกครองคริสตจักรเพรสไบทีเรียนในล้านนา ในปี ค.ศ. 1883 “ข้าพเจ้ามีความคิดอย่างเต็มที่ในเรื่องของการจัดตั้งชั้นเรียนทางศาสนศาสตร์” และในปีนั้นเองศาสนาจารย์แมคกิลวารีก็ได้เสนอร่างแผนการต่อเพรสไบทีเรียลลาวเพื่อจะ จัดตั้งงานด้านนี้ตามความใฝ่ฝันของท่าน

เมื่อกล่าวถึงความใฝ่ฝันของศาสนาจารย์แมคกิลวารีในเรื่องการสร้างผู้นำคริสเตียนคนเมือง คง ต้องนับย้อนไปตั้งแต่เมื่อท่านเข้ามาบุกเบิกจัดตั้งมิชชันที่เชียงใหม่ ค.ศ. 1867 ซึ่งเมื่อถึง ค.ศ. 1880 ก็ สามารถจัดตั้งคริสตจักรที่เชียงใหม่ 3 แห่งและที่เมืองลำปาง 1 แห่ง ที่สำคัญคือทั้งศาสนาจารย์แมคกิล วารีและศาสนาจารย์โจนาธานวิลสัน มิชชันนารีผู้บุกเบิกรุ่นเดียวกันต่างมีคริสเตียนคนเมืองเป็นผู้ช่วย ในการทำพันธกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ศาสนาจารย์แมคกิลวารีกล่าวถึง “หนานอินตะ” คริสเตียน คนแรกในภาคเหนือผู้ช่วยคนสำคัญว่า “ขณะที่ข้าพเจ้ามีหนานอินตะร่วมงานด้วยนั้น งานมี ประสิทธิภาพมากขึ้นเป็นสองเท่า” ตามความคิดของท่านคือหากมีคริสเตียนคนเมืองร่วมงานกับท่าน มากขึ้นก็จะมีประสิทธิผลมากขึ้นเป็นทวีคูณ

ความจริงหากพิจารณาถึงความคิดของศาสนาจารย์แมคกิลวารีในเรื่องการเผยแผ่คริสต์ศาสนา ในต่างแดนก็คงไม่มีอะไรแตกต่างไปจากมิชชันนารีคนอื่น ๆ ในยุคร่วมสมัยคริสต์ศวรรษที่ 19 แต่ในแง่ ของการเตรียมผู้นำคริสเตียนคนเมืองแล้ว ท่านเป็นคนต้นคิดและมีลักษณะเฉพาะที่จะให้สอดคล้องกับ ท้องถิ่นด้วย สิ่งที่ศาสนาจารย์แมคกิลวารีมองเห็นคุณลักษณะของคริสเตียนคนเมืองที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การเตรียมเป็นผู้นำและผู้ช่วยของท่านคือ

ประการแรก คริสเตียนคนเมืองผู้ช่วยของท่านไม่ว่าจะเป็นหนานอินตะ หนานสุวรรณ น้อยอิน ทะจักร หรือ หนานตา (ครุณันตา) ล้วนเป็นผู้ผ่านการบวชเรียนมาจากวัด ได้เรียนรู้ทางพุทธศาสนา

และอัครวิธีอย่างลึกซึ้ง คือเป็นคนระดับหัวกะทิของสังคมที่ทำได้ เมื่อนำคนเหล่านี้มาฝึกอบรมทำพันธกิจของคริสต์ศาสนาก็ทำให้ได้คนที่มีความประพฤติดีเยี่ยมยอด

ประการที่สอง การที่คนเหล่านี้เป็นคนของท้องถิ่นมีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นเป็นที่เคารพนับถือของคนในสังคม เป็นผู้รอบรู้ในเรื่องศาสนาหรือคุ้นเคยกับความเชื่อของสังคม ดังนั้นเมื่อได้รับความรู้ในคริสต์ศาสนาย่อมมีความสามารถในการเข้าหาคน รู้วิธีที่จะอธิบายความเชื่อใหม่ รู้ความต้องการของชาวบ้าน หรือรู้ทางหนีทีไล่ในการโต้ตอบปัญหาทางศาสนา ซึ่งความสามารถของผู้นำทางปัญญาของผู้ช่วยคนเมืองเหล่านี้เป็นสิ่งที่ศาสนาจารย์แมคคิลวารียอมรับว่า “ฝรั่งมิชชันนารีไม่อาจทำได้ หรือหากทำได้ก็คงไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับพวกเขาเหล่านั้น”

ประการที่สาม ศาสนาจารย์แมคคิลวารีรู้อยู่เต็มอกว่าพันธกิจคริสตจักรในอนาคตจะต้องให้คนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบเพราะเป็นไปไม่ได้ที่งานดังกล่าวจะอยู่ในเมืองของมิชชันนารี โดยตลอด ดังนั้นในเมื่อท่านเห็นว่าผู้ช่วยที่คอยติดสอยห้อยตามท่านเป็นคนที่มีฝีมือให้มีความสามารถได้ แต่ท่านอดคิดไม่ได้ว่าเหตุใด “คนอย่างพวกเขาเหล่านี้จึงไม่ขยายจำนวนมากขึ้นหนอ?” ดังนั้นท่านจึงให้ความสนใจในการสร้างคริสเตียนคนเมืองอย่างหนานอินต๊ะ หนานสุวรรณ น้อย อินทะจักร หรือหนานตา (ครุฑันตา) ขึ้นมาอีกหลาย ๆ คน

ตามนิมิตและความคิดของศาสนาจารย์แมคคิลวารีเห็นว่าการที่จะสร้างผู้นำคริสเตียนคนเมืองได้ก็โดยการจัดการศึกษาในแบบของคริสเตียน เพื่อเตรียมคนและคัดสรรผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้าเรียนทางศาสนาให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำฆราวาสในคริสตจักรและเป็นนักบวชหรือบรรพชิต (ศาสนาจารย์) ต่อไป นั่นคือท่านได้คิดให้มีการเตรียมการอย่างเป็นระบบ คือมี “ความจำเป็นที่จะต้องจัดการศึกษาสามัญสำหรับคริสเตียนของเราทั้งหมด จัดการศึกษาระดับมัธยมทั้งชายและหญิง” อีกทั้งได้เสนอลักษณะและวิธีการเรียนการสอนสำหรับผู้ทำงานประกาศและเป็นศาสนาจารย์ ซึ่งการจัดการศึกษาสำหรับส่วนหลังนี้ “ในเบื้องต้นจะต้องเตรียมผู้ที่หันมาเป็นคริสเตียนที่มีความสามารถและมีความมุ่งมั่นที่สุดในกลุ่มมาสอนให้เป็นผู้นำฆราวาสและเป็นผู้นำในคริสตจักรเพื่อให้ทำงานการเผยแผ่อย่างมีประสิทธิภาพ” และเลือกสรรคนที่ยอดเยี่ยมในกลุ่มเพื่อมารับการฝึกอบรมสำหรับเป็นนักบวชหรือศาสนาจารย์ผู้นำระดับสูงขึ้นไป

แนวคิดและวิธีการเตรียมผู้นำฆราวาสและบรรพชิตสำหรับคนเมืองของศาสนาจารย์แมคคิลวารีกล่าวโดยสรุปดังนี้

1. วิชาเรียนมีลักษณะที่ยืดหยุ่นซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ตามโอกาสและตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น โดยทั้งนี้ก็ขอให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนขณะที่ต้องรับผิดชอบหน้าที่การงานของตนเองอยู่

และที่สำคัญคือเป็นการศึกษาแบบฝึกปฏิบัติจริงโดยต้องอยู่ภายใต้การดูแลให้คำแนะนำอย่างเป็นจริง เป็นจิงของครูใหญ่ และเดินทางร่วมกับครูมิชชันนารี ในฐานะเป็นผู้ช่วย

2. ควรจะให้ค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยงผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเรียนเนื่องจากผู้ที่เข้าเรียนระดับนี้ส่วนใหญ่มีครอบครัวแล้วและต้องทำมาหาเลี้ยงชีพครอบครัวด้วย ซึ่งในสังคมอเมริกันเองก็เห็นดีในการสนับสนุนทุนสำหรับผู้เรียนเพื่อเตรียมตัวเป็นนักบวช ยิ่งกว่านั้นท่านยังชี้ว่า เงินสนับสนุนครอบครัวมิชชันนารีในยุโรปครอบครัวเดียวสามารถให้การสนับสนุนผู้เตรียมเป็นนักบวชพื้นเมืองได้ถึงหกครอบครัว หรือให้กับผู้เผยแพร่ศาสนาชาวพื้นเมืองที่ดีถึงสิบคน

เมื่อศาสนาจารย์แมคกิลวารีได้เสนอแผนการดังกล่าวทางเพรสไบเทอริลลารับเอาแผนการนี้ด้วยความกระตือรือร้น และได้ดำเนินการโดยจัดทำระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งจัดตั้ง “คณะกรรมการศึกษา” ขึ้นมารับผิดชอบ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนใหญ่โตกว่าที่ท่านคิด ดังนั้นเมื่อศาสนาจารย์แมคกิลวารีได้มองวิธีการและวิถีคิดของเพรสไบเทอริลลาก็เห็นทันทีว่า เป็นโครงการที่ใหญ่โตเกินไปและมีลักษณะเป็นฝรั่งมากเกินไป ไม่เหมาะสมกับคริสตจักรของคนเมือง ท่านกล่าวว่า ตามแผนการและแนวทางที่เพรสไบเทอริลลารได้จัดการนั้น “มีกฎเกณฑ์และข้อบังคับที่เหมาะสมกับสภาพเงื่อนไขของโบสถ์อเมริกันมากกว่าโบสถ์ลาว (ล้านนา)” อีกทั้งการสรรหาผู้มาเรียนเป็นลักษณะเหมือนการจัดหาคนของคริสตจักรมากกว่าที่จะหาคนที่เข้าใจและ เตรียมตัวมาเรียนงานเป็นนักบวชจริง ๆ

เมื่อดำเนินการไปได้ไม่นาน ชั้นเรียนพระคริสตธรรมของเพรสไบเทอริลลาก็ล้มลงอย่างไม่เป็นท่าเนื่องจากผู้เรียนต่างทยอยโบกมืออำลากันเกือบหมด เพราะไม่อาจทนต่อการทดสอบอย่างทรหด (ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีที่เพรสไบเทอริลลาคิดว่าเป็นการทดสอบอย่างดีถึงความจริงใจของผู้เรียน) ขณะที่ศาสนาจารย์แมคกิลวารีได้กลับมาใช้วิธีการของท่านอย่างเดิมคือ สอนศิษย์แบบตัวต่อตัวและให้ศิษย์ติดตามอาจารย์ผู้สอนไปทุกหนแห่ง

จึงกล่าวได้ว่า การริเริ่มชั้นเรียนอบรมทางศาสนศาสตร์สำหรับสร้างผู้นำคริสเตียนคนเมืองปรากฏขึ้นอย่างจริงจิงเป็นก้าวแรกใน ค.ศ. 1889 โดยการรับผิดชอบของศาสนาจารย์นายแพทซ์วิลเลียมคลิฟตัน คอดด์ (หมอดอดด์) อาจจะถูกขาดช่วงกันแต่ก็นับได้ว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งที่ต่อจากการริเริ่มของศาสนาจารย์แมคกิลวารีโรงเรียนพระคริสตธรรมก้าวที่สองเดินมาสะดุดลงที่ ค.ศ. 1897 โดยยุบลงกลายเป็นเพียงการอบรมพระคริสตธรรมเคลื่อนที่ กระทั่งถึง ค.ศ. 1912 จึงได้เริ่มก้าวที่สาม โดยการจัดตั้งเป็นสถาบันขึ้นใหม่อย่างมั่นคง มีการสร้างอาคารเรียนใหญ่โตสำหรับสมบูรณ์เมื่อ ค.ศ. 1916 นับเป็นอาคารที่โดดเด่นเป็นหนึ่งในล้านนา และเมื่อ ค.ศ. 1974 โรงเรียนพระคริสตธรรมได้เป็นกำลังสำคัญร่วมกับโรงเรียนพยาบาลและผดุงครรภ์แมคคอร์มิคจัดตั้ง “วิทยาลัยพายัพ” ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของคริสเตียนแห่งแรกในประเทศไทย จนถึง ค.ศ. 1979 โรงเรียนพระคริสตธรรมก็

ได้กลายเป็น “คณะศาสนศาสตร์แมคคิลวารี” ของวิทยาลัยพายัพ และยังเป็นคณะหนึ่งของ มหาวิทยาลัยพายัพจนถึงปัจจุบัน

จาก ค.ศ. 1883 จนถึง ค.ศ. 2006 นับเป็นเวลา 123 ปี ซึ่งหากนับย้อนไปเมื่อ 123 ปีที่แล้ว เป็นเรื่องที่น่าทึ่งทว่า แท้ที่จริงพ่อครูหลวงแมคคิลวารีคิดอะไรในเรื่องการสร้างผู้นำคริสเตียนคนเมือง เพราะสิ่งที่ท่านริเริ่มกับการถูกคัดแปลงในภายหลังดูเหมือนไม่ค่อยตรงใจท่านนัก และเพียงก้าวแรกก็พบปัญหาหรืออุปสรรคที่ทำให้ท่านกล่าวเชิงประชดว่า เป็นการดีเหมือนกันที่โครงการนั้นล้มเหลว เพราะท่านจะได้มีเวลาในการเดินทางออกเผยแผร์ (Evangelical tour) ซึ่งเป็นพันธกิจที่ท่านชอบนักหนา (พ่อครูหลวงแมคคิลวารีเดินทางประกาศและสำรวจทั้งในดินแดนล้านนาและเลยออกไปถึงตอนใต้ของจีน ถึงหลวงพระบางและเชียงตุงตั้งแต่ ค.ศ.1872-1898 จึงหยุดเพราะพลัดตกจากหลังม้าบาดเจ็บถูกห้ามไม่ให้เดินทางอีก – ขณะที่ท่านเองมีอายุได้ 70 ปีแล้ว)

ข้อสรุปประการแรกที่ชัดเจนตามที่พ่อหลวงแมคคิลวารีบันทึกไว้ก็คือ การริเริ่มสร้างผู้นำคริสเตียนคนเมืองก้าวแรกไม่เป็นไปตามสถานะของคริสตจักรคนเมือง แต่เป็นการคิดแบบฝรั่งเอา “ของฝรั่ง” มาทำกับคนพื้นเมือง สร้างกฎระเบียบขมขมจนเป็นการปิดกั้นศักยภาพของคริสเตียนคนเมืองที่ควรจะได้รับเสริมสร้างสนับสนุนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถตามศักยภาพและตามบริบททางสังคมของพวกเขา

เมื่อถึงขั้นปลายชีวิตของศาสนาจารย์แมคคิลวารี ท่านได้นึกย้อนถึงประสบการณ์สำคัญประการหนึ่งคือการสร้างผู้นำคริสเตียนคนเมืองสำหรับคริสตจักรในภาคเหนือว่า คริสเตียนคนเมืองที่ผ่านความรู้มาจากการบวชเรียนในศาสนาพุทธนับเป็นฐานอันสำคัญในการสร้างเขาให้เป็นผู้นำของคริสตจักรที่สามารถเข้ากันได้กับคนในการสร้างและเข้าใจในการพูดคุยเรื่องของพระกิตติคุณกับคนรอบข้างที่มีความเชื่อในศาสนาพุทธหรือความเชื่อของสังคมท้องถิ่น และท่านได้บันทึกถึงเรื่องที่มิชชันนารีรวบรวมอำนาจไว้กับตนโดยไม่กระจายสู่คนพื้นเมืองอย่างเจ็บปวดว่า “ข้าพเจ้าต้องสารภาพอย่างตรงไปตรงมาว่า ความผิดพลาดอย่างใหญ่หลวงของพวกเรามาจากการทำงานด้วยตนเองมากเกินไป แทนที่จะฝึกผู้อื่นให้ทำงานเหล่านี้ แล้วจึงดำเนินนโยบายโดยผ่านพวกเขาอีกชั้นหนึ่ง”

ข้อสรุปเบื้องต้นในที่นี้คือ การสร้างผู้นำคริสเตียนในท้องถิ่นหากจะให้ดีผู้นั้นจะต้องรู้จักสังคมของตนเองและรู้จักถึงศาสนาและความเชื่อของสังคมของตนเองก่อนที่จะมาต่อขอความรู้ทางศาสนศาสตร์และการเตรียมผู้นำสำหรับอนาคตควรละเสียซึ่งการหวงอำนาจและมีความไว้วางใจให้ผู้อื่นได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบในพันธกิจอย่างเท่าเทียมและอย่างจริงจังจริงใจ

ที่มา : ชาวคริสตจักร สภาคริสตจักรในประเทศไทย, ปีที่ 74 ฉบับที่ 668 กุมภาพันธ์ 2006, หน้า 26-28.